

OM KOKSEBY SLOT.

På den tid, vi har anvendt i løbet af dette efterår, blev det kun til læsning af sekundære kilder, der har tilfredsstillet vores egen nysgerrighed foreløbigt. En dyberegående undersøgelse kunne foretages ved at gennemlæse de af Johan Paludan anførte kilder til hans værk "*Forsøg til en antiquarisk, historisk, statistisk og geographisk Beskrivelse over Møen*" trykt i 1822, i håb om at finde ting om Kokseby Slot; som Paludan ikke har fundet væsentlige nok til at medtage. Måske kunne et studium af disse kilder give mulighed for at grave endnu et lag dybere i ældre kilder.

Forsøgsvis er gennemlæst "Omstændelig og tilforladelig Beskrivelse over Øen Møen" ved B. S. Sandvig udgivet i 1776. Fra s. 11 kan citeres: "På Møen har været 6 Slotte, nemlig:

- 1) Klintens Slot, Anno 740
- 2) Huns Slot, Anno 772
- 3) Kogse omtrent Anno 900
- 4) Borg ødelagt 1510
- 5) Elmelunde, afbrudt 1696
- 6) Stegeborg, ødelagt 1534.

På side 30 er fortalt en røverhistorie om Ridder Truels og hans familie, der angives at have boet i Kokseby (Kogsebye) ved år 880 eller 900. Med Sandvig som eneste kilde fortæller Paludan denne historie (s. 175 ff) uden at anfægte tidsangivelsen.

Frede Boisens "Af Møens Historie" bd. 2 og 3 er gennemset og har været en hjælp til at finde de steder hos Paludan, hvor Kokseby er omtalt. I bd. 2 s. 30 skriver Boisen: "Vistnok har der allerede da (dvs. på Svend Tveskægs tid o. år 1000) også på Mønssiden været befæstede pladser til værn mod Venderne. Men intet herom kan bestemt tidsfæstes. Det er naturligvis fantasi, når Sandvig lader Ridder Truels på Kogseby leve mellem 880 og 900. Boisen anfører dog ikke andre kilder eller nogen begrundelse i øvrigt for denne anfægtelse af Sandvig.

I bd. 3 s. 129 henviser Boisen til Paludan s. 398, hvor der fortælles om en retssag mellem kongen og arvingerne efter en Fru Grethe Rebers, som var blevet brændt udenfor sit eget slot, Kogsebye Slot, som således ifølge denne beretning skal have eksisteret endnu midt i det 15. århundrede. Retssagen er angivet til 1462, og Paludan henviser til "*Dokument nr. 255 fra det femtende Sekulum, hvilket skal forefindes i det kongelige Geheimearkiv, men som ei har været at overkomme.*"

I fortsættelse heraf skriver Boisen i bd. 3 s. 129: "*For øvrigt kan der endnu findes gamle murrester på gården*". Paludan samlede selv der fra nogle levninger, som opbevaredes på præstegården, indtil den brændte for et halvårhundrede siden (dvs. ca. 1865). Så vidt oplysning derom har kunnet skaffes har skolelæreren reddet en sandstenskapitæl eller kaminfigur, der stod udenfor gangdøren. Den opbevares nu (dvs. 1917) på Rødkilde Højskole, men synes at tilhøre det 16. århundrede. Koxebye Slot må i så fald være gået under i forholdsvis nyere tid. Paludan angiver, at Fru Grethe Rebers blev brændt som heks, men

Boisen skriver, at det ikke var sikkert, det var på grund af hekseri, idet andre forbrydelser kunne tænkes at udløse denne straf, f. eks. forræderi mod kongen.

Ligeså spændende som at granske i Kokseby Slots historie kunne det for os som de nyeste beboere på Kokseby Slotsvej være at undersøge hvilke gårde, der har været bygget, hvor slottet lå. Ved udgravningen til vores hus stødte man på en udtørret kampestensbrønd ca. 4 m dyb, 1½ m i diameter. Sydsjællands Museum Vordingborg daterede den til 1700 tallet ved hjælp af skår fundet på bunden, og samstemmende udtalelser fra nabolaget fortæller, at der endnu i dette århundrede har ligget en gård, som kan have benyttet brønden. Også ved udgravning til nabohuset er der fundet rester af ældre bebyggelse.

Da Boisen i fortsættelse af beretningen om fru Grethe Rebers nævner, at gård nr. 1 i Fanefjord sogn (fortegnelsen over kongens gods på Møn fra 1769) muligvis er bygget på tomten fra det gamle slot og endnu omkring 1815 kaldtes slottet, kan det oprindelige slots beliggenhed måske fastslås ved at gennemgå jordebøger og matrikelfortegnelser.

Indtil videre vil vi slå os til tåls med de to barske beretninger, der er knyttet til vores nærmeste nabolag og med kampestenene fra brønden, som nu danner vores skel mod Kokseby Slotsvej.

Hans og Kamma Buus

Kokseby Slotsvej nr. 5

Den 9. dec. 1989.